

Vietsciences - 11/01/2009

Cuộc chiến chống Iraq của Hoa Kỳ vào ngày 20 tháng 3 năm 2003 đã đánh dấu một bước ngoặt trong lịch sử chính trị thế giới. Đó là sự kiện quan trọng nhất kể từ khi Liên Bang Xô Viết sụp đổ vào năm 1991. Với sự tan rã của Liên Bang Xô Viết, Hoa Kỳ nghiễm nhiên trở thành siêu cường duy nhất với tham vọng thiết lập một trật tự thế giới mới đúng theo quy mô của chính mình. Kể nguyên mặt khi đó vào vai tác phẩm Chung Cuộc của Lữ Sĩ và Nguyễn Cuội Cùng [1] của Francis Fukuyama, xuất bản vào năm 1992, dự đoán cho sự ra đời của nhóm The Project For The New American Century (PNAC) năm 1997.

Cuộc tiến chiến Iraq đã đưa đến hậu quả làm bùng phát các lực ly tâm ở Trung Đông và nhiều nơi khác trên thế giới cũng như một lợi ích trong trật tự thế giới mới do Hoa Kỳ thiết lập. Thay vì cuộc cạnh tranh bá chủ của Hoa Kỳ ở Trung Đông, cuộc chiến có chi phí khổng lồ trở thành một khúc dạo đầu trong quá trình tuột dốc của siêu cường duy nhất không ngoài Trung Đông mà còn nhiều nơi khác trên thế giới, ngược lại với viễn kiến của các vị trí thế lực trong nhóm PNAC. Trái với dự đoán của các lực lượng chiến thắng, phái Hồi giáo đa số Shia đã trở lại đẩy mạnh một lực lượng đang lên có ý hướng xích gần với Việt Nam - một thành viên trong “trục ma quỷ” luôn bị Tổng thống Bush đe dọa trừng phạt.

I: HOA KỲ VÀ SỰ CHIẾN ĐÓNG IRAQ

Như đã nói ở trên, với sự sụp đổ của Liên Bang Xô Viết, Hoa Kỳ đột nhiên được đẩy lên đưa ra vai siêu cường duy nhất, vô địch về quân sự toàn kinh tế, áp đảo trên bình diện ngoại giao và truyền thông quốc tế. Thế kỷ trước của Mỹ rõ ràng là “thế kỷ của Hoa Kỳ” (American Century), và phần còn lại của thế giới bên ngoài phải lệ thuộc khuôn theo hình ảnh của siêu cường duy nhất. Tuy vậy, chưa đến cuối thế kỷ đầu của thế kỷ 21, chúng ta cũng đã được chứng kiến thế lực thoáng bóng dáng một thế giới đa cực lúc một rõ nét hơn.

Một số quốc gia lớn như đang lâm lể thách thức đưa ra bá chủ của siêu cường duy nhất trên nhiều phương diện. Nga và Trung Quốc đang hàng đầu, với Venezuela và Iran cạnh tranh với Nam Mỹ và Trung Đông. Lúc riêng rẽ, khi phối hợp, các quốc gia đã ít nhiều thành công trong một tiêu xói mòn, nếu chưa đạt đến đỉnh đầu hay thách thức, bá quyền của siêu cường duy nhất.

Do đâu và bằng cách nào thế giới đã có thể chuyển biến nhanh như thế?

Đã hơn một thập kỷ Iraq của Bush là yếu tố quyết định nhtrởc tiếp --môt mô thức cũ đi n của môt đ quốc, hăng say và kiêu hãnh, giần trổ quá mng quy n l c của chính mình. Nhiu ng i, Hoa k cũng nh i nhiu n i khác trên th gi i , đã th phào nh nhữm khi th m k ch Iraq đã ph i bày rõ r t gi i h n quy n l c của b máy quân s t i tân và có s c h y di t kh ng khi p b c nh t th gi i. Trong m t bài bình lu n, Brent Scowcroft, c v n an ninh của hai đ i t ng th ng, đã ph i thú nh n : “ Iraq, “chúng ta đã b c m chân b i nh ng đ i th ch a ph i là m t nhà n c thù đ ch có t ch c”[2].

Th c v y, k ho ch xâm lăng Iraq và th m h a chi m đóng sau đó cũng nh chi n d ch quân s t i t Afghanistan đã đánh m t uy tín của Hoa K . Nh ng đ i u x u xa, b i i trong nh ng tr i tù Abu Ghraib i Iraq và Guantanamo i Cuba, cùng v i nh ng v tàn sát dân thu ng i Haditha đ c báo chí ph i bày r ng rãi trên kh p th gi i, đã bôi tro trát tr u lên hình i nh đ o đ c của Hoa k .

Trong m t cu c thăm dò d lu n g n đây i Th Nhĩ K , m t x có chính quy n th t c và là thành viên của Liên Phòng B c Đại Tây D ng (NATO), s ng i có thi n c m (favorable view) v i Hoa k đã gi m xu ng còn 9%, so v i 52% cách đây 5 năm.

M t cu c thăm dò khác i Baghdad của báo The Spectator tháng 7 năm 2003 , 4 tháng sau khi cu c chi n b t đ u, đã cho th y : 23% dân Baghdad tin m c tiêu là đ “gi i phóng Iraq kh i ch đ đ c tài”, 46% “đ chi m d u khí” , trên 20% “đ giúp Israel”, và 6% “đ tìm ki m và phá h y các vũ khí có s c h y di t hàng lo t”.

Ngoài ra, còn có m t s nguyên do khác - không liên quan gì đ n các cu c phiêu l u của Hoa Th nh Đ n - có th giúp gi i thích s chuy n bi n nhanh chóng trong tình hình chính tr th gi i v a nói.

Trở c h t, t ng c n ph i nói đ n th tr ng d u khí : tài nguyên d u khí luôn có h n, s c u ngày m t gia tăng ; quy n l c và nh hu ng của các qu c gia giàu tr l ng ngày m t l n m nh. Nh p tăng tr ng kinh t nhanh chóng của các qu c gia kh ng l nh Trung Qu c, n Đ . Trung Qu c đã tr thành m t trung tâm k ngh ch bi n hàng đ u của th gi i. M t nguyên do không kém quan tr ng khác: đ c quy n song ph ng của Anh qu c và Hoa k trong đ a h t truy n thông đ i chúng đã ch m đ t.

II: NHIảU KảNH TRUYảN HÌNH--NHIảU QUAN ĐIảM

Trong cuộc chiến tranh vùng Vịnh năm 1991, trên toàn thế giới, chỉ có BBC và CNN là có phóng viên ở Baghdad. Vì vậy, khán thính giả bất cứ đâu cũng chỉ có thể theo dõi cuộc chiến qua lăng kính của hai công ty này nói. Mười hai năm sau, năm 2003, khi chính quyền Bush, với sự hỗ trợ của thủ tướng Anh Tony Blair, tiến chiếm Iraq, công ty truyền thông Al Jazeera Arabic (tiếng Ả Rập) mới ra đời và được quyền song phương CNN-BBC bắt đầu gây. Al Jazeera Arabic truyền tin tức, hình ảnh cuộc chiến trái ngược với Ngũ Giác Đài. Lần đầu tiên trong lịch sử, thế giới được thấy được những chiến thắng của những người thu thập các trận chiến đang tiếp diễn từ hai nguồn tin với quan điểm, góc nhìn khác nhau. Al Jazeera Arabic cung cấp những hình ảnh, tin tức với trình độ xác tín và trung thực cao. Do đó, nhiều đài truyền hình bên ngoài thế giới Ả Rập - ở Âu châu, Á châu, Phi châu, châu Mỹ La tinh - luôn chỉ ưu tiên trích đoạn phim (clips) của Al Jazeera Arabic.

Mặc dù trên lý thuyết, sự truyền thành của truyền hình cáp quang toàn cầu đã báo hiệu sự cáo chung của địa vị được quyền song phương Anh-Mỹ trên diễn đàn truyền thông 24 giờ mỗi ngày, trong thực tế, sự mong đợi về chiến thành sự thất bại vì phí tổn thu thập và biên tập hình ảnh cũng như tin tức truyền hình quá cao. Phải đến năm 2006 khi kênh truyền hình Al Jazeera English (tiếng Anh) ra đời do sự tài trợ của chính quyền Qatar - một quốc gia có nhiều tài nguyên dầu khí và theo đuổi chính sách giúp thiết lập một kênh truyền thông toàn cầu theo hướng quan Hồi giáo - được quyền song phương Anh quốc-Hoa kỳ mới thực sự bắt đầu phá vỡ.

Chỉ bao lâu sau, kênh phát hình song ngữ Anh-Pháp France 24 đi vào hoạt động, dĩ nhiên quan điểm của Pháp, nơi tiếp cận English-language Press TV từ góc nhìn Iran. Kế đến, Nga với Russia Today cũng phát hình toàn cầu bằng tiếng Anh, 24 giờ mỗi ngày. Cùng lúc, với sự cố sục của Tổng thống Venezuela, Hugo Chavez, kênh truyền hình Telesur từ Caracas bắt đầu chiến tranh với CNN cung cấp dịch vụ truyền thông cho khán thính giả Mỹ La tinh bằng tiếng Tây Ban Nha.

Đã hẳn là nguồn tài trợ cho các kênh truyền hình Qatar, Russia và Venezuela đã đến từ sự thu nhập từ tài nguyên dầu khí của các quốc gia - một yếu tố xói mòn bá quyền Hoa kỳ không những trong địa hạt phát hình mà cả trong thực tế đời sống.

III : LIÊN BANG NGA, SIÊU CÒNG NĂNG LƯỢNG

Dù là số lãnh đạo của Tổng thống Vladimir Putin, Liên Bang Nga đã phớt lờ và ra khỏi tình trạng hỗn loạn kinh tế, hậu quả của sự tan rã của Liên Bang Xô Viết năm 1991. Sau khi tái quốc hữu hóa kinh doanh dầu khí, Putin bắt đầu dùng ảnh hưởng kinh tế để duy trì quy định quốc tế của Nga trên mặt trận ngoại giao.

Năm 2005, Nga đã qua mặt Hoa Kỳ, trở thành nước sản xuất dầu khí lớn thứ hai trên thế giới. Thu nhập hàng ngày lên tới 679 triệu USD. Cho đến nay, riêng ở Châu Âu, các nước đã thu được vào nguồn cung cấp dầu khí từ Nga gồm Hungary, Ba Lan, Đức, và cả Anh quốc.

Liên Bang Nga cũng là quốc gia sản xuất hàng đầu về nhiên liệu thiên nhiên (natural gas) lớn nhất hoàn toàn. 3/5 con số này được xuất khẩu qua 27 quốc gia thành viên Liên Hiệp Âu Châu (EU). Bulgaria, Estonia, Finland và Slovakia nhập khẩu 100% hàng đầu từ Nga; Turkey, 66%; Poland, 58%; Germany, 41%; và Pháp, 25%. Gazprom, công ty hàng đầu lớn nhất hoàn vũ, cũng đã có sự hiện diện trong 16 quốc gia thành viên EU. Năm 2006, ngoại trưởng Igor Ivanov của Điện Cẩm Lĩnh đã lên đến 315 triệu USD, so với 12 triệu vào năm 1999. Cho nên chúng ta có gì đáng ngạc nhiên khi từ ngày họp hội nghị thượng đỉnh với G8 vào tháng 7 năm 2006 ở St Petersburg, Putin đã giữ vững vị trí của mình trong nỗ lực (energy charter) do các nhà lãnh đạo Tây phương đề xuất.

Ngoại trưởng Igor Ivanov ngày mùng 1 gia tăng, hứa hẹn liên lạc để đưa nhiên liệu và hiện đại, liên minh ngày mùng 1 hàng không và mùng 1 Trung Quốc phát triển - tiếp tục chung tháng 8 năm 2005 ngay trên bán đảo Shandong, Trung Quốc - đã tạo ra một thế lực giúp Putin tiếp tục tác động với Tổng thống George W. Bush và không phải chờ đợi khi đánh giá các phương sách của Hoa Kỳ.

Trong hội nghị xuyên Đại Tây Dương tháng 43 về chính sách an ninh, tháng 2 năm 2007 ở Munich, Putin tiếp tục tuyên bố: “Hoa Kỳ là quốc gia đã vượt quá thẩm quyền của mình trên nhiên liệu phương diện. Điều này đã thể hiện rõ nét trong các chính sách kinh tế, chính trị, văn hóa, giáo dục áp đặt lên các quốc gia khác ... Đây là điều mà thế giới đang lo ngại”[3].

Lên án ý niệm “thế giới đơn cực”, ông nói tiếp: “Dù người ta có tìm kiếm mọi cách để đi xa, cuối cùng chúng ta cũng chỉ mô phỏng một tình huống trong đó chỉ có một trung tâm uy quyền, một trung tâm quyền lực, một trung tâm giá trị quyền lực... Đó là một thế giới với một chủ nhân ông, một thế lực duy nhất. Và đây là điều mà thế giới đang lo ngại”[4].

Đi với các nhà lãnh đạo Ả, Phi, Nam M, những người phát biểu của Putin nghe thật bùi tai.

Khi còn phải nói, nhiều người trong vùng Vành đai nhiên liệu dầu khí, nhất là các nhà nghiên cứu và hoạch định chính sách, rất quan tâm đến quan hệ đang đổi thay giữa Mỹ và Trung Quốc. Bình luận về chuyến viếng thăm Saudi Arabia và Qatar (các đồng minh của Hoa Kỳ) của Tổng thống Putin tiếp theo sau hội nghị Munich, Abdel Aziz Sagar, chủ tịch Trung Tâm Nghiên cứu Vùng Vành đai, đã viết trong nhật báo The Peninsula ở Doha: Liên Bang Nga và các nước Ả Rập vùng Vành đai, có một thói là những người thu hút những khách ý thức hội nghị, nay đã tìm được một trình chung về dầu khí, công nghệ b, và mua bán vũ khí. “Mỹ thay đổi nãy đã đặt trong bối cảnh các nước vùng Vành đai hiện đang mong muốn duy trì tất cả các chức năng của chính trị riêng rẽ, duy nhất xét lợi ích của Hoa Kỳ trong vai trò quốc gia bảo đảm an ninh duy nhất, và tìm kiếm một cách an ninh tập thể có sự tham gia của nhiều tay chơi quốc tế” [5].

Vào tháng 4 năm 2007, Điện Cẩm Lĩnh đã công bố một tài liệu quan trọng về chính sách đối ngoại: “Huyền thoại về thế giới đơn cực đã vĩnh viễn sụp đổ ở Iraq. Một nước Nga hùng mạnh và tin cậy đã trở thành một thành tố của những đổi thay mang tính tích cực trên thế giới” [6]

Quan hệ ngày một căng thẳng giữa Điện Cẩm Lĩnh và Hoa Kỳ đã phản ánh trung thực công luận ở Nga. Theo kết quả một cuộc thăm dò dư luận trực tuyến hàng tuần của hãng G8 năm 2006, 58% dân Nga xem Hoa Kỳ như một quốc gia “không thân thiện” (unfriendly country). Cẩm nghĩ đó đã trở thành xu thế. Chẳng hạn, tháng 7 năm 2007, một tuấn lãnh Nga đã nhận định khi trò chuyện với nhật báo Komsolskya Pravda - tờ báo lâu hành riêng ở nhật Nga- là chiến tranh với Hoa Kỳ là “điều có thể xảy ra” (a possibility) trong vòng 10 đến 15 năm tới.

IV: CHAVEZ - MẶT THÁCH THỨC

Tổng thống Venezuela, Hugo Chavez, đang tình với những cẩm nghĩ đó. Trong chuyến viếng thăm Điện Cẩm Lĩnh vào tháng 6 năm 2007, Chavez đã thúc dục người Nga trở về với tư tưởng Vladimir Lenin, nhất là với chủ nghĩa chống đế quốc (anti-imperialism). Ông nói “nguỵ Mỹ không muốn một nước Nga tiếp tục là một nước. Những nước Nga đã trở đi về lại những một trung tâm quyền lực, và chúng tôi, nhân dân thế giới, cần một nước Nga ngày một hùng mạnh hơn” [7].

Chavez đã hoàn tất các cuộc thương thảo mua sắm vũ khí, mua 5 tàu ngầm diesel để bổ sung cho hạm đội của hải quân và vũ khí hóa học để đối phó với Hoa Kỳ có thể áp đặt trong tương lai. Vào thời điểm đó, Venezuela đã là nước mua vũ khí của Nga lớn thứ hai. (Algeria đứng đầu bảng, mua một chiếc máy bay khác của hãng Dassault ngay mua tăng trong sinh hoạt chính trị thế giới). Venezuela còn là nước đầu tiên được cấp giấy phép sản xuất loại súng cá nhân nổi tiếng AK-47.

Bằng cách phân bổ một phần số thu nhập từ dầu khí để giúp dân nghèo Venezuela, Chavez đã thành công trong việc củng cố và tăng cường hệ thống chính trị cho mình. Điều đáng buồn cho Tòa Bạch Ốc và Bush là Chavez đã đánh bại đối thủ chính trị duy nhất, Manuel Rosales, trong cuộc Tổng Thống tháng 12 năm 2006 với 61% tổng số phiếu. Chính quyền Bush càng mất mặt hơn khi cùng thời điểm Venezuela đã cấp ngoại viện cho các xã nghèo Mỹ La tinh như ở Hoa Kỳ.

Sau khi tái đắc cử, Chavez càng dốc lòng theo đuổi những chiến lược liên minh chống lại các cường quốc không như ở Nam Mỹ mà chỉ trên toàn cầu. Ông cũng tăng cường quan hệ không những với các xã Mỹ La Tinh như Argentina, Bolivia, Cuba, Ecuador, Nicaragua, mà còn với Iran và Belarus.

Vào thời điểm Chavez đến Tehran sau khi rời Moscow, vào tháng 6 năm 2007, 180 hiệp ước chính trị và kinh tế ký với Iran cũng đã đem lại kết quả tốt. Xe hơi và máy cày do Iran thiết kế đã tuồn từ tung ra thị trường từ các nhà máy Venezuela. Ở Tehran, Chavez tuyên bố “Sự hợp tác giữa các quốc gia để lập nên Iran và Venezuela có một vai trò hữu ích trong việc đánh bại các chính sách chống quốc gia và bổ sung các quốc gia”[8].

Bất kỳ ý tưởng Iraq và phần lớn ngành dầu với các đợt tăng phi mã trong giá dầu, chính quyền Bush không còn nhiều lựa chọn trong các phương sách để phó với các xã có nhu cầu tài nguyên dầu khí đang lên. Trước những thách thức mang tính nhôo bóng của Chavez, phần lớn từ phía Hoa Kỳ không còn mấy hy vọng. Lý do là vì Hoa Kỳ quá lệ thuộc vào các nguồn cung cấp dầu khí từ bên ngoài - 60% tổng nhu cầu tiêu thụ. Và Venezuela là nước cung cấp lớn hàng đầu của Hoa Kỳ, chỉ sau Canada, Mexico, và Saudi Arabia; và vài nhà máy lọc dầu của Hoa Kỳ cũng đã được thiết kế chỉ để lọc loại dầu nặng từ Venezuela.

Trong sách lược của Chavez nhằm bào mòn ảnh hưởng của siêu cường duy nhất, Trung Quốc giữ một vai trò quan trọng. Tháng 8 năm 2006, trong dịp công du đến Bắc Kinh, lần thứ ba trong vòng 7 năm, Chavez loan báo sẽ tăng gấp ba số lượng dầu xuất khẩu qua Trung Quốc -

500.000 thùng (barrels) mỗi ngày liên tiếp trong ba năm - mức sản gia tăng có lợi cho cả đôi bên. Chavez muốn mở rộng thị trường xuất khẩu ra nhiều nước để giảm bớt tầm quan trọng của thị trường Hoa Kỳ trong khi Trung Quốc đang tìm kiếm càng nhiều nguồn cung càng tốt để khai thác vào vùng Trung Đông là nơi hiện hàng của Hoa Kỳ còn khá mạnh.

Chavez tuyên bố “sẽ hỗ trợ của Trung Quốc rất quan trọng [đối với chúng tôi] về phôi ng di n chính trị và đ o đ c”[9]. Bên cạnh đó án l c đ u liên doanh, Trung Quốc còn đ ng ý xây c t 13 giàn khoan (oil drilling platforms), cung c p 18 tàu ch đ u (tankers), và h p tác v i công ty qu c doanh Petroleos de Venezuela S.A. (PdVSA) tìm đ u trong v nh Orinoco.

V: TRUNG QUỐC TRÊN ĐÀ THĂNG TIẾN

Công ty qu c doanh Petro China phát tri n nhanh đ n đ , vào gi a năm 2007, đã chi m v trí s 2 (ch đ ng sau Exxon Mobil theo giá trị th tr ng) trong s nh ng đ i công ty năng l ng. Th c ra, tính đ n năm 2007, Trung Quốc đã có đ n 3 công ty l t vào danh sách 10 công ty có giá trị l n nh t th gi i. Hoa Kỳ đ ng h ng nh t v i 5 công ty. Ng ch s ngo i t đ tr trên m t nghìn t m kim c a Trung Quốc đã v t quá s đ tr c a x m t tr i m c. V i GDP tăng nhanh v t qua Đ c qu c, n n kinh t Trung Quốc đã v n lên hàng th ba trên th gi i.

Trên bình di n ngo i giao, năm 1996, các nhà lãnh đ o Trung Quốc đã ghi thêm m t b c ti n m i khi đ ng ra b o tr T Ch c H p Tác Th ng H i (Shanghai Cooperation Organization hay SCO) g m b n qu c gia lân c n cùng chung ít nhi u biên gi i: Nga và ba c ng hòa thu c kh i Xô Vi t tr c đây - Kazakhstan , Kyrgyzstan , và Tajikistan. SCO kh i đ u nh m t t ch c h p tác ch ng buôn l u nha phi n và t n n kh ng b . V sau, SCO k t n p thêm Uzbekistan m c dù x n y không ít nhi u chung biên gi i v i Trung Quốc. Năm 2003, SCO m r ng ph m vi ho t đ ng b ng cách ghi thêm vào hi n ch ng c a t ch c m c tiêu h p tác kinh t c p khu v c. T đó, SCO thu nh n thêm Pakistan, India, Mongolia (đ u là nh ng x có chung biên gi i v i Trung Quốc), và Iran (không chung biên gi i) v i t cách quan sát viên. Riêng đ n xin gia nh p v i t cách quan sát viên c a Hoa Kỳ l i b t ch i - m t th t b i ph ng h i cho uy tín c a siêu c ng duy nh t (tr c đó đã đ c h ng quy ch quan sát viên bên c nh t ch c ASEAN).

Vào đ u tháng 8 năm 2007, m t ngày tr c h i ngh th ng đ nh SCO ở Bishkek, th đô c a Kyrgyzstan, cu c t p tr n chung đ u tiên c a t ch c mang m t hi u S M nh Hòa Bình 2007 (Peace Mission 2007) đã di n ra ở vùng núi Ural, Chelyabinsk, thu c Nga. Ednan Karabayev, b tr ng ngo i giao Kyrgystan đã tuyên b : “SCO đ c thi t l p v i ch đích đ em l i an ninh cho th gi i”[10].

Nhân đăng cai China-Africa Forum (Hội Thà Trung Quốc-Phi châu) ở Bắc Kinh vào cuối năm 2006, với sự tham dự của lãnh đạo 48 trong số 53 quốc gia Phi châu, Trung Quốc đã bỏ xa Hoa Kỳ trong cuộc chạy đua ngoại giao ở lục địa giàu tài nguyên khoáng sản và nhiên liệu, Trung Quốc cung cấp hàng hóa với giá rẻ cho dân Phi châu, và giúp các quốc gia Phi châu xây dựng nâng cấp các hạ tầng, đường bộ, hàng hải, hàng không, dịch vụ viễn thông, hạ tầng viễn thông, và truyền hình.

Wang Hongyi, một chuyên viên về Phi châu thuộc Viện Nghiên cứu Quốc tế của Trung Quốc, nhận xét: “Trung Quốc không thể chấp nhận phương cách Tây phương áp đặt các giá trị và hệ thống chính trị của mình lên các quốc gia khác. Chúng tôi tập trung vào sự phát triển có lợi chung”[11].

Nhằm giảm thiểu chi phí vận chuyển dầu từ Phi châu và Trung Đông, Trung Quốc đã bắt đầu xây dựng đường ống dẫn dầu từ Vịnh Bengal lên đến Vân Nam xuyên qua Myanmar, nhằm vậy, rút ngắn đường trình các tàu chở dầu. Dự án này đã vi phạm hiệp ước cấm vận vũ khí của Hoa Kỳ đối với Myanmar (Trước đó, Sudan, một quốc gia Hoa Kỳ cấm vận, cũng đã trở thành nguồn cung cấp nhiên liệu quan trọng từ Phi châu cho Trung Quốc). Ngoài ra, các công ty dầu Trung Quốc cũng cạnh tranh quyết liệt với các đối tác Tây phương để giành giật thị trường dầu mỏ ở Kazakhstan và Uzbekistan.

Theo nhà bình luận William Mellor thuộc hãng thông tấn Bloomberg News, “ngoại giao dầu khí đang đưa Trung Quốc vào con đường đối đầu với Hoa Kỳ và Tây Âu hiện đã áp đặt nhiều biện pháp pháp chế tài lên vài quốc gia đang giao thương với Trung Quốc”[12]. Phía Trung Quốc cũng cùng cảm nhận. Jin Riguang, cố vấn dầu khí đối ngoại là thành viên của Ủy Ban Thương vụ và Chính trị Trung Quốc, cũng nhận xét: “Tôi thấy Trung Quốc và Hoa Kỳ sẽ xung đột vì nhiên liệu trong những năm sắp tới”[13].

Công nghệ hóa và hiện đại hóa ở Trung Quốc cũng đã đưa đến việc cạnh tranh máy quân sự của các quốc gia. Cuộc thử nghiệm hạt nhân thành công và việc đưa tiên đã thành công khi phá hủy một vệ tinh thời tiết đã ngừng hoạt động tháng 1 năm 2007 - một bằng chứng hùng hồn của hiện đại hóa nhanh chóng trong địa hạt kỹ thuật và công nghệ của Trung Quốc. Hoa Kỳ hiện đã rút quan ngại khi ghi nhận tỉ lệ gia tăng 18% trong ngân sách quốc phòng 2007 của Trung Quốc. Bàn về sự gia tăng quân phí dành cho hiện đại hóa, chiến tranh tiềm tàng, và các tranh chấp ở các khu vực khác, Liao Xilong, chủ tịch trung ương quân đội và Quân đội Giải phóng Nhân dân, nhận định: “Thế giới ngày nay không còn hòa bình và ổn định về an ninh quốc gia, nên chúng ta và toàn bộ lãnh thổ, chúng ta phải gia tăng đúng mức ngân sách hiện đại hóa quân đội”[14].

Ngân sách quốc phòng 45 tỉ mĩ kim của Trung Quốc chỉ là một phần nhỏ bé hơn, chỉ chiếm 10% ngân sách 459 tỉ của Ngũ Giác Đài. Tuy nhiên, một báo cáo của Ngũ Giác Đài trong tháng 5 năm 2007 có ghi nhận “sự trở lại đầy nhanh chóng của Trung Quốc như một cường quốc kinh tế cấp vùng với mức tăng trưởng toàn cầu”[15]. Ngũ Giác Đài còn đi xa hơn khi kết luận Trung Quốc đang có kế hoạch mở rộng phạm vi hoạt động quân sự theo biên Đài Loan ra toàn vùng Á châu-Thái Bình Dương để làm thế để phó với mối xung đột với lãnh thổ hay tài nguyên khi xảy ra trong tương lai.

VI: THAY LỜI KẾT LUẬN

Những thách thức lớn mà những liên tục nói trên đối với địa vị bá chủ của Hoa Kỳ trên toàn cầu bắt nguồn không chỉ từ những toan tính giành giật tài nguyên thiên nhiên, nhất là dầu khí và hải phận, mà còn từ sự xung đột ngày một gay gắt do các đối bất đồng giá trị, với hệ ý thức, với dân chủ, nhân quyền, như các nhà hoạch định chính sách phương Tây quan niệm và áp dụng.

Những đối bất đồng trong cộng đồng nhân văn bản sắc quốc gia, đa quốc, và lịch sử, cũng là những đối tài luôn gây tranh cãi.

Điều đáng ghi nhận là các quan chức Nga, đang vui mừng với sự trở lại đầy nhanh chóng của một nước Nga hậu-XôViết, thậm chí rất thích thú như các lý luận nguyên cách mạng tiên-Bolshevik khi theo học nước Nga đỏ thời Nga hoàng đã là một đối cường. Các nhà lãnh đạo Trung Quốc cũng hãnh diện không kém với quá khứ đa quốc lâu dài đối như một vô như của họ trên thế giới.

Với cái nhìn theo góc độ toàn cầu và chi tiết lịch sử, ý niệm bất đồng Hoa Kỳ (American Exceptionalism) - một ý niệm đã thúc đẩy nhóm Tân Bảo Thủ phát động The Project For the New American Century và đã được chính quyền George W. Bush và tiếp - cũng chỉ có gì mới mẻ. Các siêu cường trước đây đã từng kinh qua và cũng đã từng trải nghiệm sự mất mát khi phải như một địa vị bá chủ cho các cường quốc khác đang lên.

Thế này, không một siêu cường nào có thể duy trì địa vị bá chủ của mình quá vài ba thế hệ. Và dù một số lãnh đạo vẫn còn tin cho mình là bất đồng, thì Hoa Kỳ, rõ ràng đã vượt quá đỉnh điểm, chỉ còn có cơ may nào để trở thành bất đồng trong hiện tình lịch sử.

Thế kỷ, lọt qua báo chí hàng ngày, chúng ta luôn gặp mặt vài cường quốc mới nổi có gió phơn nhè nhẹ suy giảm, hao mòn trong quỹ đạo của Hoa Kỳ. Thế kỷ Thế kỷ của siêu cường duy nhất cùng các quan chức ngoại giao và tướng lĩnh không ngừng tấn công Iran như bàn tay quờ sờ bên sau thềm nhà của Hoa Kỳ ở Iraq và Afghanistan.

Trong bối cảnh đó, hãy tưởng tượng, khi vừa đến Hoa Thịnh Đốn cách đây mấy tuần lễ, Thế kỷ Afghanistan, Hamid Karzai, đã nhanh nhẹn mô phỏng Iran như "mặt người giúp đỡ và mặt người pháp" (a helper and a solution) cho xã hội của ông, ngay khi Thế kỷ Bush lại nhìn nhận mặt mới của xã hội đến của ông: "Tôi sẽ rút quân trong khi nói rằng họ đang của Iran ở Afghanistan có phải là mặt của lòng mang tính tích cực hay không"[16]. Gần như cùng lúc, Thế kỷ Iraq, Nouri al-Maliki, đang viếng thăm Iran, đã hứa với mặt đích tìm kiếm hòa thuận để phòng ngừa hợp Koa Kỳ trở mặt với chính phủ ông. Maliki bắt tay Thế kỷ Iran Mahmoud Ahmadinejad, hứa hẹn với lãnh tụ tối cao Ayatollah Ali Khomeini, và kêu gọi hợp tác. Để đáp lại, Thế kỷ Bush chỉ biết đưa ra mặt tối để đưa mặt họ: "Tôi sẽ phải nói chuyện riêng với ông bạn của tôi, ngài Thế kỷ, bởi lẽ tôi không tin [người Iran] có ý xây dựng.... Thông điệp của tôi cho ông là khi chúng tôi bắt đầu ông đang chỉ trò không xây dựng, ông sẽ phải trả giá [cho việc làm của mình]"[17]. (Sau đó, người phát ngôn Hội Đồng An Ninh Quốc Gia đã phải đính chính, nhận mặt như sẽ đưa ra chỉ như vào Iran, không phải Maliki). Tiếp đó, như đã xét mặt vào vết thối nát, chỉ mặt tuồn sau khi hứa hẹn với Bush ở Hoa Thịnh Đốn, Karzai lại tiếp Ahmadinejad và mặt phái đoàn quan chức cao cấp Iran chính thức viếng thăm Kabul, như "mặt thách thức công khai đối với Hoa Thịnh Đốn"[18]. Trở về Tehran, mấy hôm sau, Ahmadinejad lại tuyên bố, lần này còn táo bạo hơn, là quỹ đạo của Hoa Kỳ ở Iraq đang suy sụp mặt cách nhanh chóng, để lộ mặt khoét lưng to lớn, và Iran đang sẵn sàng để lộ vào khoét lưng đó.

Điều gì xảy ra đã khiến với Thế kỷ Thế kỷ kêu căng của siêu cường duy nhất phải chịu mặt mặt như thế? Karzai và Maliki là hai vị Thế kỷ Thế kỷ do Hoa Kỳ dựng lên và che chở, không mấy quy định hành và ngày mặt suy yếu - Maliki lãnh đạo mặt chính quyền hiện đến, phạm vi hoạt động không vượt quá khu Green Zone ở Baghdad trong khi Karzai, đứng cưỡi danh là thủ tướng của thủ đô Kabul, đứng đầu mặt chính phủ kiểm soát mặt vài khu vực khiêm tốn như cũng chỉ trên danh nghĩa. Trong mặt tình huống khác, chỉ hai chỉ đáng để xem như hai "bung xung" hay "bù nhìn" của Hoa Kỳ, giờ đây lại dám bạo gan đi tìm hòa thuận từ mặt cường quốc cấp khu vực, từ hứa hẹn, mặt thành viên trong "trực ma qu" mà Bush đang phải dùng tất cả vốn liếng còn lại để lộ ra hai nhiệm kỳ thế kỷ thế kỷ để cá cược rủi ro.

Trong khi đó, tiếp theo cuộc tiếp nhận Nga-Trung Quốc lại đến trong tháng 8 năm 2007 trên lãnh thổ Nga với sự chỉ đạo của Chủ tịch Hội Chủ tịch Đảng và Thế kỷ Thế kỷ Vladimir Putin, từ Kazakhstan (mặt Cộng hòa Trung Á -thành viên của Liên Bang Xô Viết trước đây), Putin loan báo "sẽ tái tổ chức các chuyến bay tuồn từ đầu thế kỷ dài thế kỷ để gián đoạn do sự tan rã của Liên Bang Xô Viết trước đây"[19]- cũng không phải chỉ riêng trên không phận Liên Bang Nga. Các

phiếu tuồn tiêu thụ vũ khí nguyên tử và “có thể tiến công các mục tiêu sâu trong lòng địa Hoa Kỳ” [20]. Có thể hiểu đây là phương cách Tổng thống Putin - rất bình thường quy tắc nhốt tập hợp thành lá chắn chống lại các của Hoa Kỳ ở Ba Lan và Cộng hòa Czech – đã sử dụng biện pháp quân sự này để tái khẳng định uy quyền mới đối với cộng đồng Liên Bang Nga - một uy quyền Nga đã thành tựu trong những năm gần đây nhờ ở trợ lực của vũ khí khổng lồ của chính mình. Trước sự kiện này, một viên chức Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ chỉ có thể phàn nàn: “Nếu Nga cảm thấy muốn đem một số phiếu cũ từ các nhà kho phôi ra cho bay trở lại, thì đó là quy tắc của riêng họ” [21].

Cùng lúc, bên kia vòng địa cầu, chính quyền Venezuela của Hugo Chavez đang chuồn bỏ công bố một thỏa thuận mới với Liên Bang Nga của Vladimir Putin. Sau khi đã mua phiếu phản lực, trực thăng, và toàn bộ vài nhà máy sản xuất vũ khí từ công Kalashnikov của Nga (trước sự cảm nhận vũ khí của Hoa Kỳ), Venezuela giờ đây còn mua thêm 5.000 súng bắn tỉa loại thuột cao Dragunov. Một lần nữa, giờ đây điếu phiếu trách nhiệm Hoa thành Đế quốc không còn đáng vẻ vang quá chút nào.

Nói ngắn gọn, trong khi tất cả những lực của chính quyền Bush đang bỏ vòng xoáy lún đến Iraq hút trộm, thế giới bên ngoài hình như đang đổ xô xây dựng uy quyền của mình hầu bào mòn thế lực toàn cầu của siêu cường duy nhất.

Irvine , California
07-9-2007

Tài liệu tham khảo :

Sách :

(1) Blood of the Earth: The Battle for the World’s Vanishing Oil Resources , Philip Hiro, Nation Books , New York , 2007.

(2) Secrets and Lies : Operation “Iraqi Freedom” and After , Philip Hiro , Nation Books , New

York , 2004.

(3) Iraq : In the Eye of the Storm , Philip Hiro , Nation Books , New York , 2002.

(4) The Rise of Islamist Terrorism and Global Response , Philip Hiro , Nation Books , New York , 2002

Táp Chí :

The Economist

The Nation

=====

[1]The End of History and The Last Man

[2] We are being wrestled to a draw by opponents who are not even an organized state adversary.

[3] One country, the United States , has overstepped its national boundries in every way. This is visible in the economic, political, cultural, and educational policies it imposes on other countries...This is very dangerous.

[4] However one might embellish this term, at the end of the day it describes a scenario in which there is one center of authority , one center of force , one center of decision-making... It is a

world in which there is one master , one sovereign . And this is pernicious.

[5]The altered focus takes place in a milieu where the Gulf countries are signaling their keenness to keep all political geopolitical options open, reviewing the utility of the United States as the sole security guarantor, and contemplating a collective mechanism that involves a host of international players.

[6]The myth about the unipolar world fell apart once and for all in Iraq. A strong , more self-confident Russia has become an integral part of positive changes in the world.

[7] The Americans don't want Russia to keep rising. But Russia has risen again as a center of power, and we, the people of the world , need Russia to become stronger.

[8]The cooperation of independent countries like Iran and Venezuela has an effective role in defeating the policies of imperialism and saving nations.

[9] The support of China is very important [to us] from the political and moral point of view.

[10] The SCO is destined to play a vital role in ensuring international security.

[11] The western approach of imposing its values and political system on other countries is not acceptable to China . We focus on mutual development.

[12] China's oil diplomacy is putting the country on a collision course with the U.S. and Western Europe, which have imposed sanctions on some of the countries where China is doing business.

[13] I see China and the U.S. coming into conflict over energy in the years ahead .

[14]The present day world is no longer peaceful and to protect national security , stability and territorial integrity we must suitably increase spending on military modernization.

[15] China's rapid rise as a regional and economic power with global aspirations.

[16] I would be very cautious about whether or not the Iranian influence in Afghanistan is a positive force.

[17] I will have to have a heart to heart with my friend, the prime minister, because I don't believe [the Iranians] are constructive.... My message to him is, when we catch you playing a non-constructive role, there will be a price to pay.

[18]...in open defiance of Washington's wishes.

[19]... regular long-range air patrols that ended after the Soviet Union collapsed.

[20] ...capable of striking targets deep inside the United States.

[21] If Russia feels as though they want to take some of these old aircraft out of mothballs and get them flying again, that's their decision.